

JOLANTA ZIELIŃSKA

Instytut Pedagogiki Specjalnej, Uniwersytet Pedagogiczny

Kraków

jzielin@op.pl

Ocena poziomu dostosowania stron internetowych do potrzeb osób z niepełnosprawnością sensoryczną

Wytyczne WCAG 2.0 dla systemów teleinformatycznych w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych

W maju 2012 roku weszło w życie Rozporządzenie Rady Ministrów z 12 kwietnia 2012 roku w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych. Określa ono między innymi obowiązkowe kryteria tworzenia stron internetowych dla instytucji publicznych, aby były bardziej dostępne dla osób z niepełnosprawnością. Obowiązek ten ma być wykonany do połowy 2015 roku (www.niepelnospawni.gov.pl/...7hW5Wxx6KZcIDWz5Wzip, dostęp: 8.08.2013).

W Rozporządzeniu przywołane zostały wytyczne WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines – w wolnym tłumaczeniu wskazówki dotyczące dostępu do zawartości w sieci). W załączniku nr 4 do Rozporządzenia przedstawiona została tabela z numerami zasad; nie są one jednak bezpośrednio uwidocznione, trzeba je sobie znaleźć samodzielnie. Stanowi to utrudnienie dla osób chcących stworzyć stronę internetową. Można zadać pytanie, dlaczego nie zamieszczono ich obok innych wytycznych dla twórców stron WWW.

Zasada 1: **POSTRZEGANIE** – treść musi być widoczna.

Wytyczna 1.1. Zapewnij tekst jako alternatywę dla wszystkich informacji nitekstowych.

Wytyczna 1.2. Zapewnij synchronizowane alternatywne formy multimediiów.

Wytyczna 1.3. Upewnij się, że informacje i struktura mogą być oddzielone od prezentacji.

Wytyczna 1.4. Spraw, aby informacje pierwszoplanowe nie zlewały się z tłem.

Zasada 2: **FUNKCJONALNOŚĆ** – komponenty interfejsu zawarte w treści muszą być operacyjne.

Wytyczna 2.1. Spraw, aby wszystkie funkcje można było wykonać z klawiatury.

Wytyczna 2.2. Pozwól użytkownikom kontrolować limity czasu podczas czytania i różnego typu interakcji.

Wytyczna 2.3. Pozwól użytkownikom pomijać treści, które mogą spowodować ataki związane ze światłoczułością.

Wytyczna 2.4. Zapewnij mechanizmy, które są pomocne w znalezieniu informacji, orientacji i nawigacji.

Wytyczna 2.5. Pomóż użytkownikom unikać błędów i ułatw poprawę błędów, które się pojawiły.

Zasada 3: ZROZUMIAŁOŚĆ – treść i sterowanie muszą być zrozumiałe.

Wytyczna 3.1. Zapewnij tekst, który jest czytelny i zrozumiały.

Wytyczna 3.2. Uczyń rozmieszczenie treści, jak również funkcje łatwymi do przewidzenia.

Zasada 4: KOMPATYBILNOŚĆ – zawartość stron powinna być wystarczająco silna, aby pracować z bieżącym i przyszłym oprogramowaniem użytkownika (włączając technologie pomocnicze).

Wytyczna 4.1. Wspieraj kompatybilność z bieżącym i przyszłym oprogramowaniem użytkownika (włączając technologie pomocnicze).

Wytyczna 4.2. Upewnij się, że zawartość strony jest dostępna lub zapewnij alternatywy, które będą dostępne.

W tym kontekście istotne jest pojęcie „uniwersalnego projektowania”, oznaczającego projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, aby były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. „Uniwersalne projektowanie” nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób niepełnosprawnych, jeżeli jest to potrzebne (Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych <http://www.niepełnosprawni.gov.pl/dokumenty-miedzynarodowe-/dokumenty-organizacji-narodow-zj/konwencja-o-prawach/>, dostęp: 8.08.2013).

A oto kilka opinii osób z niepełnosprawnością sensoryczną zamieszczonych w internecie:

Gdyby konstruktorzy stron przestrzegali takich ogólnych prostych prawideł, na pewno byłoby nam łatwiej. Prawda jest taka, że im bardziej są przekombinowane jakieś rozwiązania, im bardziej odbiegają one od standardu, tym trudniej jest je programom dla osób niewidzących interpretować. Ładnie wygląda, a jest niemożliwe do przejścia. Większość stron powinna być robiona z myślą nie tylko o niewidomych, ale z różnymi innymi niepełnosprawnościami też. Niewidomi (http://pentor-arch.tnsglobal.pl/upload_module/wysiwyg/publikacje/2006/analizy/lipiec/Pfron_prezentacja.pdf, s. 46 (dostęp: 8.08.2013).

Osoby niesłyszące szczególnie zwracają uwagę na ilustracje, na stronę graficzną, na zdjęcia, na przykład jak są zdjęcia, wolą oglądać zdjęcia, niż czytać tekst. Lepiej więcej zdjęć i krótszy tekst. [...] Dla głuchego informacje muszą być po prostu „bardzo normalne” – prosty, potoczny język i najlepiej od razu tłumaczymy na język migowy. Język polski dla głuchych to język obcy – u różnych głuchych różnie jest z jego znajomością. Z naszej

perspektywy idealne byłyby trzy wersje strony: normalna, uproszczona – łatwiejsza – oraz miganie treści. Głuchoniemi (http://pentor-arch.tnsglobal.pl/upload_module/wysiwyg/publikacje/2006/analizy/lipiec/Pfron_prezentacja.pdf, s. 47, dostęp: 8.08.2013).

Ocena poziomu dostosowania kilku stron internetowych do potrzeb osób z niepełnosprawnością sensoryczną – przykłady praktyczne

Przedstawione w dalszej kolejności oceny poziomu dostosowania stron internetowych do potrzeb osób z niepełnosprawnością sensoryczną zostały dokonane na potrzeby pracy projektowej na temat „Niepełnosprawność sensoryczna a internet” przez studentki II roku rehabilitacji osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną: Magdalenę Łabuz, Iwonę Łoś i Magdalenę Zarzycką.

Analizowane elementy w ramach oceny dostosowania stron internetowych do potrzeb osób z wadą wzroku to:

- czytelność nagłówka / tytułu strony,
- odpowiedniki tekstowe dla elementów graficznych,
- możliwość zmiany kontrastu strony,

The screenshot shows the website of the Office of the Plenipotentiary of the Government for the Affairs of Persons with Disabilities. The page is dark-themed with yellow accents. At the top right, there are links for 'Przejdź do treści', 'Mapa serwisu', 'Zgłoś błąd', 'Dostępność', 'Kontakt', 'BIP', and 'Napisz do nas'. Below these are controls for 'Kontrast' (with icons for different contrast levels) and 'Czcionka' (with icons for different font sizes). A search bar labeled 'Wyszukiwarka' is also present. The main content area features a navigation menu on the left and a central text block with a yellow background. The text in the central block reads: 'Życzenia z okazji Bożego Narodzenia i Nowego Roku. Szanowni Państwo, z okazji Świąt Bożego Narodzenia życzę wszystkim osobom niepełnosprawnym, ich rodzinom i przyjaciołom wielu radosnych przeżyć, wewnętrznego spokoju, wytrwałości i radości oraz błogosławieństwa Bożego w każdym dniu nadchodzącego Nowego Roku. Jarosław Duda, Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych'.

Rysunek 1. Strona internetowa Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych: www.niepełnosprawni.gov.pl, po zmianie kontrastu i wielkości czcionki

- możliwość powiększenia czcionki,
- jednolita czcionka,
- łatwość odczytu zawartego tekstu,
- opisy do podawanych linków,
- ogólne wrażenie.

Jako pierwsza zostanie oceniona strona internetowa Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych: www.niepelnosprawni.gov.pl (dostęp: 8.08.2013).

Tabela 1. Wyniki oceny strony internetowej pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych: www.niepelnosprawni.gov.pl

	5	4	3	2	1
Czytelność nagłówka / tytułu strony	*				
Odpowiedniki tekstowe dla elementów graficznych	*				
Możliwość zmiany kontrastu strony	*				
Możliwość powiększenia czcionki	*				
Jednolita czcionka	*				
Łatwość odczytu zawartego tekstu	*				
Opisy do podawanych linków	*				
Ogólne wrażenie	*				

Podsumowując, strona Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych jest w stu procentach dostosowana do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących. Zawiera wszelkie udogodnienia, począwszy od możliwości zmiany kontrastu czy czcionki, a skończywszy na opisach linków zawartych w witrynie. Tekst jest pisany jednolitym stylem, prostym językiem, tak aby mógł być rozumiany przez każdego. Także szata graficzna jest w stonowanych kolorach, co ułatwia korzystanie z niej osobom z różnymi wadami wzroku. Strona uzyskała maksimum punktów i może być stawiana jako wzór dla osób tworzących strony internetowe dostępne dla osób z wadą wzroku.

Kolejna oceniana strona to strona z życzeniami świątecznymi Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie: www.up.krakow.pl (dostęp: 8.08.2013).

Rysunek 2. Strona z życzeniami świątecznymi Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie: www.up.krakow.pl

Źródło: www.wsp.krakow.pl

Tabela 2. Wyniki oceny strony z życzeniami świątecznymi Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie: www.up.krakow.pl

	5	4	3	2	1
Czytelność nagłówka / tytułu strony					*
Odpowiedniki tekstowe dla elementów graficznych					*
Możliwość zmiany kontrastu strony					*
Możliwość powiększenia czcionki					*
Jednolita czcionka	*				
Łatwość odczytu zawartego tekstu		*			
Opisy do podawanych linków			*		
Ogólne wrażenie			*		

Wykonana ocena wykazała, że na górze strony widnieją życzenia w formie graficznej, do których nie ma opisu tekstowego. Ponadto brakuje przycisków umożliwiających powiększenie czcionki lub zmianę kontrastu, ale znalazło się miejsce na ikony odsyłające do Facebooka czy YouTube'a. Czcionka jest jednolita, a tekst przejrzysty, co jest zaletą tej strony. Warto też zaznaczyć, że jeżeli przełączy się na mapę strony, można znaleźć tekstowe odpowiedniki linków do poszczególnych struktur uczelni, niemniej mało wprawny internauta może mieć problem z ich użyciem. Ogólnie strona jest dostosowana do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku w pięćdziesięciu procentach, co nie jest wynikiem zadowalającym.

Kolejne dwie oceny będą dotyczyć dostosowania stron internetowych do potrzeb osób z wadą słuchu. Analizowane elementy w ramach oceny dostosowania stron internetowych do potrzeb osób z wadą słuchu to:

- czytelność strony,
- napisy do materiałów filmowych,
- tłumacz języka migowego,
- tekstowe odpowiedniki nagrań,
- czy więcej tekstu czy zdjęć,
- ogólne wrażenie.

Pierwszą ocenianą stroną był portal dla osób z wadą słuchu: www.nieslyszacy.pl (dostęp: 8.08.2013).

The screenshot shows the homepage of the website www.nieslyszacy.pl. At the top, there is a search bar and a navigation menu with icons for ONSI.tv, Forum, Chat, Internauci, Zdjęcia, and Poc. Below this is a horizontal menu with categories: Wiadomości, Sport, Biznes, Technologie, Rozrywka, Nasze sprawy, Edukacja, Zdrowie, ONSI, and Praca. A promotional banner for Samsung Smart TV is displayed, offering a 24-hour free access to a film and TV database. The main content area features an article titled "Napisy w telewizji - standardy, stan obecny" by Anna Sacha, published on 14-06-2012. The article discusses the implementation of a media law that requires TV programs to include subtitles for the deaf and hard of hearing. A sidebar on the left lists "WIADOMOŚCI DNIA" (Daily News) with several items, including a film about the deaf community and a petition to the Polish Council of Language. On the right, a "POLECANE" (Recommended) section lists several articles, and at the bottom, there are two small video thumbnails with captions "Koniec z blaskami na listach" and "Pobit 90-tkę".

Rysunek 3. Portal dla osób z wadą słuchu www.nieslyszacy.pl

Źródło: www.nieslyszacy.pl

Strona jest jak najbardziej czytelna, pomimo małej ilości obrazków czy zdjęć. Nie posiada napisów do materiałów filmowych, ale zastępuje je tłumaczem języka migowego. W ten sposób prezentowane są wszystkie filmy, co może być problemem dla osób, które niezbyt sprawnie posługują się PJM-em. Portal odsyła do internetowej telewizji dla osób z wadą słuchu.

Drugą ocenianą stroną był portal youtube.pl na przykładzie bajki *Gumisie*. Wykonana ocena wypadła negatywnie. Podana w przykładzie bajka *Gumisie* jest dostępna tylko dla osób słyszących. Brak zapisu tekstowego dla filmu; dłuższe poszukiwania pozwoliły na odnalezienie kilku filmów z napisami – najczęściej jednak bez inskrypcji, zwłaszcza polskich. Do rzadkości należą filmy z tłumaczem języka migowego, niemniej są one dostępne na portalu youtube.pl; przykład pokazuje rysunek 4.

Rysunek 4. Przykład bajki z migającym tłumaczem na portalu youtube.pl

Źródło: youtube.pl

Netografia

<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/...7hW5Wxx6KZcIDWz5Wzip> (dostęp: 8.08.2013)

<http://www.niepelnosprawni.gov.pl/dokumenty-miedzynarodowe-/dokumenty-organizacji-narodow-zj/konwencja-o-prawach/> (dostęp: 8.08.2013)

<http://www.wprost.pl/ar/312553/Polscy-niepełnosprawni-cyfrowo-wykluczeni> (dostęp: 8.08.2013)

<http://www.youtube.com/watch?v=1yAB1M-ci2M> (dostęp: 8.08.2013)

pentor-arch.tnsglobal.pl/upload_module/wysiwyg/publikacje/2006/analizy/lipiec/Pfroz_prezentacja.pdf, s. 46 (dostęp: 08.08.2013)

portal.youtube.pl

www.nieslyszacy.pl

www.up.krakow.pl